

LLEGIR PER SER MILLORS

MIQUEL DESCLOT

Text llegit, en qualitat de nou “Premio Nacional de Literatura Infantil y Juvenil”, a la inauguració de l'exposició de la campanya de foment de la lectura, del Ministerio de Cultura, a la Biblioteca Nacional de Madrid, el dia 27 de novembre de 2002, en un acte presidit per la ministra, Pilar del Castillo, el director general del llibre, Fernando de Lanzas, i el director de la biblioteca, Luis Racionero.

La majoria dels nostres avantpassats eren analfabets. És veritat. Però no eren ignorants. Senzillament, disposaven d'un altre sistema d'emmagatzematge i transmissió del saber. En tenien prou amb la memòria, que els feia de biblioteca, i la transmissió oral, que els servia de lectura. I, a la seva manera, no eren pas menys savis que nosaltres. Per la seva banda, els infants d'aquella societat analfabeta, però no ignorant, estaven en contacte permanent amb la literatura de tradició oral, ja fossin cançons, contes o endevinalles, des de l'edat més tendra fins a la maduresa. No anaven a escola, però heretaven un saber secular. No llegien, però escoltaven la literatura que sabien els grans, i jugaven tot el dia amb les cançons i les fórmules verbals que els havia llegat la tribu. En el fons, eren més literaris que els infants alfabetitzats d'avui dia.

Això va ser així durant segles i segles, fins que la cultura escrita es va anar estenent i les formes de vida moderna, amb tots els seus sistemes de

memòria artificial, van posar fi no fa gaire temps a la transmissió oral de la cultura. I els infants van perdre el contacte que amb tanta naturalitat havien mantingut fins llavors amb la literatura. És aquí, doncs, quan entra en escena la necessitat d'una literatura infantil: entre els contes i les cançons de tradició oral que encara es conten i canten als nens més petits fins a la narrativa i la poesia que s'escriu per als adults, a la nostra societat li cal una literatura infantil que ompli aquest buit i faci possible una transició natural entre tots dos extrems.

Aquest país ha perdut la saviesa de transmissió oral fa relativament poc temps, però encara no l'ha substituïda per una generalització de la cultura escrita. De fet, com segurament deveu saber, Espanya és un dels països amb un índex de lectura més baix d'Europa. No és un índex per estar-ne cofoi, precisament. Tothom hauria de lluitar per modificar d'arrel aquest estat de coses que ens hauria de preocupar tant com l'índex d'atur o l'índex de creixement econòmic. Els escriptors, per descomptat, han de contribuir a aquest canvi necessari amb una aportació literària de primera qualitat, però també denunciant i combatent les mancances culturals d'aquesta societat. Tothom té un paper a fer en aquesta campanya imprescindible.

A la lectura s'hi arriba pel plaer, és cert. Comencem a llegir per gust, i de fet seria desitjable que aquest plaer no ens abandonés mai. Però arriba un moment que el plaer en ell mateix sembla insuficient i cal plantejar-se la lectura com una font

de coneixement, que alhora és una nova font de plaer. Llegir per gaudir, llegir per conèixer, llegir per comprendre, llegir per créixer com a ésser humà. Això és dolorosament necessari en un país on la lectura sembla encara un luxe prescindible. Un país que no llegeix és un país immadur, un país on la gent no sap dialogar perquè no sap comprendre, un país on la gent es tira els plats pel cap per menys de res. És a dir, un país a mig civilitzar, per més ordinadors per càpita que tingui.

Jo us invito a somiar un país on la lectura ens meni a la comprensió i al coneixement. És a dir, a la veritable llibertat. Un país on l'individu conegui i respecti profundament l'altre: el que no té el seu mateix color de pell, el que no pensa com ell, el que no parla com ell.

Desgraciadament, aquest somni encara queda lluny, però mai no hem de defallir ni renunciar a aquest objectiu. La trista realitat és que en aquest país interessa moltíssim més el futbol que la lectura; moltíssim més "Operación Triunfo" que allò que passa en els diferents parlaments; moltíssim més allò que pugui declarar una supermodel que allò que pugui dir un escriptor o un pensador. Malauradament, en aquest país es cometien atzagaïdes culturals fins i tot als llocs on hauria d'imperar el seny més exemplar: en una ciutat de tanta tradició sapiencial com Salamanca encara s'hi guarda amb orgull un botí de guerra fratricida que hauria d'averkonyir-nos a tots sense excepció. I, sense anar més lluny, en aquesta mateixa casa venerable que ens acull, s'hi pretén classificar la literatura en llengua catalana en tres apartats diferents, segons si els autors procedeixen d'una comunitat autònoma o una altra (una cosa així com si la Biblioteca del Museu Britànic classifiqués Cervantes com a literatura manxega i Góngora com a literatura andalusa), una decisió que, passant per damunt de qualsevol criteri científic, només s'explica pel desconeixement, el menyspreu i l'animositat.

Si us plau, llegiu i somieu. Perquè el coneixement ens faci veritablement lliures i civilitzats. El dia que les biblioteques estiguin més sol·licitades

que els camps de futbol, que els telediaris dediquin tant d'espai als llibres com als gols, que els nostres representants públics s'asseguin a parlar i a escoltar civilitzadament sense insultar-se ni menysprear-se mútuament, que la joventut s'estimi més anar al teatre que no pas sortir a emborratxar-se, que la mentida i la corrupció siguin perseguides a tot arreu, sigui qui sigui que les cometi, que els conflictes no es resolguin a cops de bomba ni amb abusos de poder, aquell dia sí que es podrà dir amb raó que Espanya va bé.

MIQUEL DESCLOT (Barcelona, 1952). Poeta, prosista i traductor. Ha publicat poesia lírica: *Cançons de la lluna al barret* (1978), *Com si de sempre* (1994); poesia satírica: *Auques i espantalls* (1987); poesia per a infants: *Bestiolar de la Clara* (1992), *Oi, Eloi?* (1985); i versions poètiques: Blake, Wordsworth, Frost, Dante, Petrarca, Michelangelo, Cardarelli, Saba, poetes japonesos clàssics. Ha publicat també dietaris: *Llibre de Durham* (1992) i *Pare, saps què?* (2001). Ha traduït, per al teatre, Shakespeare, Molière i Goldoni.